

VIRTUS

JAARBOEK VOOR ADELSGESCHIEDENIS

I 4

Midwolde, het praalgraf in het koor, tussen 1664-1669 gemaakt door Rombout Verhulst. Op 8 september 1664 gaf Anna van Ewsum opdracht om dit monument voor haar eerste man Carel Hieronymus von Inn- und Kniphausen te vervaardigen. Zelf werd zij weergegeven, liggend achter haar man en naar hem ziende. Voor de voltooiing van de tombe – in 1665 – hertrouwde zij met Georg Wilhelm von Inn- und Kniphausen († 1709). Zijn staand beeld werd vervaardigd in 1694 door Bartholomeus Eggers. (foto Instituut voor Liturgiewetenschap RU Groningen)

VIRTUS

JAARBOEK VOOR ADELSGESCHIEDENIS

I 4

2007

Op het omslag: het interieur van de kerk te Midwolde (Westerkwartier, provincie Groningen). Herenbank met de kwartieren van het echtpaar Carel Hieronymus von Inn- und Kniphausen († 1664), gehuwd in 1657 met Anna van Ewsum († 1714). De bank diende tot zitplaats van de heren en vrouwen van de borg Nienoord te Leek. Op de achtergrond – in het koor van de kerk – het grafmonument van Rombout Verhulst (*foto Omke Oudeman, Boerakker, 2007*)

Virtus bevat onder meer artikelen en boekbesprekingen met betrekking tot de Nederlandse adelsgeschiedenis in Europees perspectief. Leden en donateurs van de Stichting Werkgroep Adelsgeschiedenis ontvangen Virtus gratis.

Bestuur: Drs. R.H. Alma (voorzitter), R. Faber (secretaris), J.H. Wigger (thesaurier), Jhr. A.J. Gevers, A.J. Mensema, Drs. L.H.M. Olde Meierink.

Redactie: A.J. Mensema (hoofd- en eindredacteur), W.H.A.M. van den Brink BA, Dr. N.H. Bijleveld, Drs. C.A.M. Gietman, Prof. dr. Y.B. Kuiper, Dr. H. Ronnes.

Redactiesecretariaat: correspondentie, kopij, te bespreken publicaties en literatuur-signalementen richten aan: Werkgroep Adelsgeschiedenis, p/a Historisch Centrum Overijssel, Eikenstraat 20, 8021 WX Zwolle.

De contributie bedraagt (minimaal) € 20,- per jaar (voor donateurs € 27,50).

Studenten en beurspromovendi betalen € 15,-.

Aanmelding kan geschieden bij het secretariaat: Werkgroep Adelsgeschiedenis, p/a Erve Snieder 4, 7577 NV Oldenzaal (e-mail: info@adelsgeschiedenis.nl).

Zie ook www.adelsgeschiedenis.nl

ISBN/EAN: 978-90-75879-47-6

Vormgeving: Gert de Kruijff, Beesd; zetwerk: Lenoirschuring.

Copyright Stichting Werkgroep Adelsgeschiedenis. Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen of vermenigvuldigd in welke vorm dan ook zonder voorafgaande toestemming.

Uitgeverij Van Gruting, Looyenland 13, 6931 WB Westervoort.
e-mail info@vangruting.nl; www.vangruting.nl

Inhoud

ARTIKELLEN

Virtus en distinctie: de ridders van de Republiek 7
Rob van der Laarse

Motte-and-bailey castles of Europe 37
Some aspects concerning their origin and evolution
Bas Aarts

Laatmiddeleeuwse dames 57
Van genealogie naar groepsportret
Kees Kuiken

Eretempels voor de adel 76
De manifestatie van de Ommelander adel in het interieur van Groninger kerken
(1500-1800)
Justin E.A. Kroesen

Personenliften in paleizen 99
Een uitvinding van Leonhard Christoph Sturm voor vermoeide vorsten in de
vroeg achttiende eeuw
Thomas H. von der Dunk

Meer dan 'Zwetschkenbaronen' en 'Schadler' 128
Het adelsbeleid van keizer Franz Joseph I in Oostenrijk en Hongarije
(1848-1916)
Mr. A.P.R. Jacobovits de Szeged

Sport voor iedereen 141
F.W.C.H. Baron van Tuyll van Serooskerken en de Nederlandse sportwereld
Daniël Rewijk

Nobility under transformation 157
Noble strategies and identities in nineteenth century Sweden
Göran Norrby

KORTE BIJDRAGEN

Egodocumenten als onderdeel van het achttiende-eeuwse
adellijke instrumentarium 176
Hanneke Romnes

Macro-, micro- en nanohistory:
tussen middeleeuwse adelsgeschiedenis en genealogie 183
Kees Kuiken

Stiftsadel 189
Ph.M. Bosscher

Midden-Europese adel in de moderne tijd 190
Nikolaj Bijleveld

Vijfhonderd jaar landgoederen in Denemarken (IV, Slot) 192
Nikolaj Bijleveld

Limburgse kastelen
Vier publicaties nader bekeken 197
Wendy Landewé

Schoonheten en de Bentincks 207
Wybren Verstegen

Herinneringen aan Verwolde 208
Wilma van den Brink

Interviews met Belgische kasteelheren 211
O. Schutte

Adel als herinneringsgroep 213
Yme Kuiper

AUTEURS 219